



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

## **Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia**

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta  
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ  
Theologiæ

**Thomas <von Aquin, Heiliger>**

**Venetiis, 1593**

4 Vtrum omnis virtus moralis sit circa passiones.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

¶ 2 Præ. Tristitia est impedimentum operationis, ut patet per Philosoph. in 7. & 10. Ethic. sed impedimētum bonæ operationis repugnant uirtuti. ergo tristitia repugnant uirtuti.

¶ 3 Præ. Tristitia est quædam animi ægritudo, ut Tullius eam uocat in 3. de Tuscul. quæstionibus: sed ægritudo animæ contrariatur uirtuti quæ est bona animæ habitudo. ergo tristitia contrariatur uirtuti, nec potest simul esse cum ea.

SED CONTRA est, quod Christus fuit perfectus uirtute: sed in eo fuit tristitia. Dicit enim, ut habetur Matth. 26. Tristis est anima mea usque ad mortem. ergo tristitia potest esse cum uirtute.

RESPON. Dicendum, quod sicut dicit Aug. 14. \* de ciuit. Dei, Stoici uoluerunt pro tribus perturbacionibus in animo sapientis esse tres eupathias, i. tres bonas passiones, pro cupiditate scilicet uoluptatem, pro læticia gaudium, pro metu cautionem: pro tristitia uerò negauerunt posse aliquid esse in animo sapientis, duplici ratione. Primo quidem, quia tristitia est de malo, quod iam accidit: nullum autem malum æstimant posse accidere sapienti. Crediderunt enim quod sicut solum hominis bonum est uirtus, bona autem corporalia nulla bona hominis sunt: ita solum inhonestum est hominis malum, quod in uirtuoso esse non potest. sed hoc irrationabiliter dicitur. Cum enim homo sit ex anima & corpore compositus, id quod confert ad uitam corporis conferuandam, aliquod bonum hominis est, non tamen maximum, quia eo potest homo male uti: unde & malum huic homo contrarium in sapiente esse potest, & tristitiam moderatam inducere.

¶ Præ. Esti uirtuosus sine graui peccato esse possit, nullus tamen inuenitur qui absque leuibus peccatis uitam ducat, secundum illud 1. Jo. 1. Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus. Tertio, quia uirtuosus etsi peccatum non habeat, forte quandoque habuit, & de hoc laudabiliter dolet, secundum illud 2. ad Corin. 8. Quæ secundum Deum est tristitia, penitentiam in salutem stabilem operatur. Quarto, quia potest etiam dolere laudabiliter de peccato alterius: unde eo modo quo uirtus moralis comparatur alias passionibus ratione moderatas. comparatur et tristitia. Secundò, mouebantur ex hoc, quod tristitia est de præsentis malo, timor autem de malo futuro: sicut delectatio de bono præsentis, desiderium uerò de bono futuro. Potest autem hoc ad uirtutem pertinere, quod aliquis bono habito fruatur, uel non habitu habere desideret, uel quod est malum futurum cauet: sed quod malo præsentis animus hominis substernatur, quod fit per tristitiam, omnino uidetur contrarium rationi, unde cum uirtute esse non potest. Sed hoc irrationabiliter dicitur. Est enim aliquod malum quod potest esse uirtuoso præsens, ut dictum est, quod quidem malum rō detestatur. unde appetitus sensituius in hoc sequitur detestationem rōnis, quod de hōi malo tristatur, moderate tamen secundum rationis iudicium. hoc autem pertinet ad uirtutem, ut appetitus sensituius rationi cōformetur, ut dictum est. unde ad uirtutem pertinet, quod tristetur moderate in quibus tristandum est, sicut et Philosophus dicit in 2. \* Ethic. & hoc etiam utile est ad fugiendum mala. Sicut enim bona propter delectationem promptius queruntur, ita mala propter tristitiam fortius fugiuntur. Sic igitur dicendum est, quod tristitia de his quæ conueniunt uirtuti, non potest simul esse cum uirtute: quia uirtus in propriis delectatur, sed de his quæ quocūque modo repugnant uirtuti, uirtus moderate tristatur.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod ex illa authorita-

te habetur, quod de sapientia sapiens non tristatur, tristatur tamen de his quæ sunt impeditiua sapientiæ. & ideo in beatis, in quibus nullum impedimentum sapientiæ esse potest, tristitia locum non habet.

AD SECUNDVM Dicendum, quod tristitia impedit operationem de qua tristamur, sed adiuuat ad ea promptius exequenda, per quæ tristitia fugitur.

AD TERTIVM Dicendum, quod tristitia immoderata est animæ ægritudo, tristitia autem moderata ad bonam habitudinem animæ pertinet secundum statum præsentis uitæ.

ARTICVLVS IIII.

Utrum omnis uirtus moralis sit circa passiones.

AD QVARTVM sic proceditur. Videtur, quod omnis uirtus moralis sit circa passiones. Dicit enim Philosophus in 2. \* Ethic. quod circa uoluptates & tristitias est moralis uirtus: sed delectatio & tristitia sūt passiones, ut supra dictum est, ergo omnis uirtus moralis est circa passiones.

¶ 2 Præ. Rationale per participationem est subiectum moralium uirtutum, ut dicitur in 1. \* Ethic. sed hōi pars animæ est in qua sunt passiones, ut supra dictum est. ergo omnis uirtus moralis est circa passiones.

¶ 3 Præ. In omni uirtute morali est inuenire aliquam passionem, aut ergo omnes sunt circa passiones. aut nulla, sed aliqua sunt circa passiones, ut fortitudo & temperantia, ut dicitur in 3. \* Ethic. ergo omnes uirtutes morales sunt circa passiones.

SED CONTRA est quod iustitia quæ est uirtus moralis, non est circa passiones, ut dicitur in 5. \* Ethic.

RESPON. Dicendum, quod uirtus moralis perficit appetituum partem animæ ordinando ipsam in bonum rationis. Est autem rationis bonum id quod est secundum rationem moderatum, seu ordinatum: unde circa omne id quod contingit ratione ordinari & moderari, contingit esse uirtutem moralem. rō autem ordinat non solum passiones appetitus sensitui, sed et ordinat operationes appetitus intellectui, quod est uoluntas, quod non est subiectum passionis: ut supra dictum est. & ideo non omnis uirtus moralis est circa passiones, sed quædam circa passiones, quædam circa operationes.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod non omnis uirtus moralis est circa delectationes & tristitias, sicut circa propria materia, sed sicut circa aliquid consequens proprium actum. Omnis enim uirtuosus delectatur in actu uirtutis, & tristatur in contrario. unde Phil. post præmissa uerba subdit, quod si uirtutes sūt circa actus & passiones, omni actui passioni & omni actui sequitur delectatio & tristitia, pro hoc uirtus erit circa delectationes & tristitias. sicut circa aliquid consequens.

AD II. dicendum, quod rationale per participationem non solum est appetitus sensituius, quod est subiectum passionum, sed et uoluntas in qua non sunt passiones, ut dictum est.

AD III. dicendum, quod in quibusdam uirtutibus sunt passiones sicut propria materia, in quibusdam autem non. unde non est eadem ratio de omnibus, ut infra ostendetur.

ARTICVLVS V.

Utrum aliqua uirtus moralis possit esse absque passione.

AD QVINTVM sic proceditur. Videtur, quod uirtus moralis possit esse absque passione. Quanto enim uirtus moralis est perfectior, tanto magis superat passiones. ergo in suo perfectissimo esse est omnino absque passionibus.

Prima Secunda S. Thomæ. Q. 92. Præ.

Inf. q. 60. ar. 4. cor. li. 2. Ethic. c. 2. 10. 5. q. 31. ar. 1. & q. 35. ar. 1. c. ul. 10. 5. q. 29. ar. 3.

c. 6. & 19. te. 5.

ex priorib. 4. capitulis elicitur.

q. 23. ar. 3.

li. 2. e. h. c. 3. non longe a prin. te. 5.

D. 1199. in corp. ar.

q. 80. ar. 3. Inf. q. 60. ar.

2. corp.

Peripate Aug. di. es simu. idem di. undum. tingue. uolitat. cibilem. ebant in. manis. situat. anime. untas. it. 10. 5. nant. unque. libera. esse non. uirtuoso. pellant. ro aliq. bilibus. int. ita. ontraha. s ratio. e con. Dei; ab. utur in. tuoso. ur, ut. quicun. e in uir. ai. un. uicidam. am; & eberent. sunt ut. o. exem. ris logi. m, sed. fuit o. passioni. \* Ethic. litates. d mitis. astio. & oēs. Tullia. secun. es. uenies. conse. is: si ue. at ad e. r. t. huius. ueit. ap. 6. & 7. om. 5. d. uir. es enim. en. 8. So. tia, pu. us non. ergo nec. 2. Præ.